

XVI P E T R I B E M B I

his non modo succensendum non est, sed etiam gratiae habendae sunt: atque qui omnium disciplinarum expertes, in omni vita rudes atque agrestes, huius unius studii commendatione nitantur, aut in eo non virtutis quasi appendiculam, sed tamquam vitiorum ac scelerum suorum, ut ipsi sperant, integumentum, ut ego interpretor, additamentum quoddam, quaerant; hi non modo acriter vituperandi, sed etiam vehementer illudendi sunt. Sed cum tenui Bembo valetudine atque imbecilla esset, cumque noctu magnis lucubrationibus, magnis vigiliis scribere necesse haberet; nam interdiu, cum a Pontificis latere discedere vestigium vix liceret, cumque multi audiendi, salutandi, deducendi, honestandique, ut Romanus ferebat mos, essent; relinquebatur otii nihil: gravem diuturnumque in morbum incidit; ex quo cum aegre ac difficulter convalesceret, nec recreari resicque videretur posse, de medici consilio, ipsius Pontificis hortatu, caeli mutandi causa, (a) Patavium petiit: atque eo anno, Leo moritur. Incredibile dictum est, quanta animi alacritate, quantaque laetitia Romanis laboribus, curisque liberatus, longa sane, annorum novem, ipsorum intermissione facta, optatum ad otium studiumque suum vetus sese Bembo receperit; nullum ut urbis urbanarumve rerum, aut deliciarum desiderium in eo resedisse, liquido appareret. Et vero eos, qui a pueris, bonarum artium studiis editi, aetatem egerunt in litteris, mordere in adolescentia interdum solet, quod a rebus agendis absint: quod si casus eos forte aliquis ab otio ad agendum evocaverit atque traduxerit, nae illi rem totam, quam, incognitam dum haberent, admirabantur, expertam atque perspectam, praesuo veteri studio, contemnunt. quid enim in se continet, quod magnopere aut laude, aut etiam appetitione dignum sit, praeclara ista agendi solertia? si modo rem inspicimus, ac speciosa illa vocabula, communitas, utilitas, salus hominum, paulisper ab hac disputatione faceessant, rogamus: qua enim tota in re non ratio, sed, maximam partem, fortuna dominatur, quamque non prudentia, sed plerumque (non enim libet semper dicere) malitia, regit; quid aut gloriae, aut jucunditatis inesse possit? quasi enim cum ludas tesseras, neque contra ejus ludi formulam ut venias, adversarioque ut fucum facias, animum inducere velis; si te is, qui cum ludas, contra sine ulla dubitatione circumveniat, atque decipiat, numquam tu tantum scientia atque artificio profeceris, ut cum illius dolo atque fallacia certare possis; sic in hominum vita hac, & tamquam alea, cum viri boni, ut a justitiae certa quadam praescriptione, ne latum quidem unguem, discedant, abduci sese nullis aut honorum, aut pecuniae praemiis patientur; alii autem vulgo fraude, praestigiis, saepe perjurio, perfidiaque pugnent, vincitur nimis simplicitas calliditate, ingenuitas impudentia, pudor molestia, fides scelere, veritas mendacio: itaque tardi, parumque efficaces habitus boni inter

(a) *Patavium petit*: atque eo anno Leo moritur) Diem suum obiit Leo papa X. kal. decembr. anno M. D. XXI. cum jam Patavium redisset Bembo anno M. D. XVIII. mense novembri; quod constat ex prima italicarum epistolarum, lib. I. ad eundem Pontificem data prid. nonas novemb. eodem anno M. D. XVIII. qua ipsi nunciat, *Marcellam Bembam*, fratris filiam, nuptum a se datam *Joanni-Matthaeo*, tunc annos vigintiocto genito, summae spei juveni, non patriae solum, sed sanguinis etiam ac gentis communione sibi conjunctissimo. Sed ex aliis quoque Bembi epistolis satis apparet, eum Roma reversum per id tempus, Patavium secessisse. Multo quam *Casa* diligentius, facta omnia huius viri, in suos quodque annos, digessit Beccatellus. Haud me hic in annorum supputandorum ratione falli, argumento est etiam quaedam epistola libri II. Vol. I. qua Cardinali *Bibienae*, V. kal. majas. anno M. D. XVIII. scribit se Roma discessurum.